

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

21 päivänä helmikuuta 2013*

Asetus (EY) N:o 1206/2001 — Yhteistyö siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa — Välitön todisteiden vastaanottaminen — Asiantuntijan nimeäminen — Toimeksianto, joka toteutetaan osittain ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion alueella ja osittain toisen jäsenvaltion alueella

Asiassa C-332/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Hof van Cassatie (Belgia) on esittänyt 27.5.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 30.6.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

ProRail BV

vastaan

Xpedys NV,

FAG Kugelfischer GmbH,

DB Schenker Rail Nederland NV ja

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit A. Borg Barthet, M. Ilešič (esittelevä tuomari), J.-J. Kasel ja M. Berger,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— ProRail BV, edustajanaan advocaat S. Van Moorleghem,

— Xpedys NV, DB Schenker Rail Nederland NV ja Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV, edustajanaan advocaat M. Godfroid,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

- Belgian hallitus, asiamiehinään J.-C. Halleux ja T. Materne,
 - Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vlácil,
 - Saksan hallitus, asiamiehenään K. Petersen,
 - Portugalin hallitus, asiamiehenään L. Inez Fernandes,
 - Sveitsin hallitus, asiamiehenään D. Klingele,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja R. Troosters,
- kuultuaan julkisasiamiehen 6.9.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 28.5.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001 (EYVL L 174, s. 1) tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä ProRail BV -niminen yhtiö (jäljempänä ProRail) ja toisaalta Xpedys NV (jäljempänä Xpedys), FAG Kugelfischer GmbH (jäljempänä FAG), DB Schenker Rail Nederland NV (jäljempänä DB Schenker) ja Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV (jäljempänä SNCB) ja jossa on kyseessä onnettomuus, johon joutui Belgiasta Alankomaihin matkalla ollut juna.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus (EY) N:o 1206/2001

- 3 Asetuksen N:o 1206/2001 johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa: ”sisämarkkinoiden moitteeton toiminta edellyttää todisteiden vastaanottamista koskevan tuomioistuinten välisen yhteistyön parantamista sekä erityisesti sen yksinkertaistamista ja nopeuttamista”.
- 4 Asetuksen johdanto-osan kuudennessa ja seitsemännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”(6) Todisteiden vastaanottamisesta ei ole tällä hetkellä kaikkien jäsenvaltioiden välistä sitovaa säädöstä. Todisteiden vastaanottamista ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskeva 18 päivänä maaliskuuta 1970 tehty Haagin yleissopimus on voimassa ainoastaan yhdentoista Euroopan unionin jäsenvaltion välillä.
(7) Koska ratkaisu jäsenvaltion tuomioistuimessa vireillä olevassa siviili- tai kauppaoikeudellisessa oikeuskäsittelyssä edellyttää välttämättä usein toisessa jäsenvaltiossa tapahtuvaa todisteiden vastaanottamista, yhteisön toiminta ei voi rajoittua – – oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen toimittamiseen – –. Näin ollen on tarpeen jatkaa jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisen yhteistyön parantamista todisteiden vastaanottamisen alalla.”

5 Asetuksen johdanto-osan 15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Todisteiden vastaanottamisen helpottamiseksi jäsenvaltion tuomioistuimen olisi voitava vastaanottaa jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti todisteita suoraan toisessa jäsenvaltiossa, jos tämä sen hyväksyy, pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen määrittelemien edellytysten mukaisesti.”

6 Asetuksen N:o 1206/2001 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Sovelletamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa jäsenvaltion tuomioistuin kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti

- a) pyytää toisen jäsenvaltion toimivaltaista tuomioistuinta ottamaan vastaan todisteita; tai
- b) pyytää saada ottaa vastaan todisteita suoraan toisessa jäsenvaltiossa.

2. Pyyntöä ei voida esittää sellaisten todisteiden saamiseksi, joita ei ole tarkoitettu käytettäväiksi aloitetussa tai aiotussa oikeudenkäynnissä.

3. Tässä asetuksessa ’jäsenvaltiolla’ tarkoitetaan jäsenvaltioita Tanskaa lukuun ottamatta.”

7 Asetuksen N:o 1206/2001 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Keskuselin”, säädetään seuraavaa:

”1. Kunkin jäsenvaltion on nimettävä keskuselin, jonka tehtävänä on:

- a) antaa tietoja tuomioistuimille;
- b) etsiä ratkaisuja ongelmiin, joita saattaa esiintyä pyynnön esittämisen yhteydessä;
- c) toimittaa poikkeustapauksissa pyynnön esittäneen tuomioistuimen pyynnöstä pyyntö edelleen toimivaltaiselle tuomioistuimelle.

2. Liittovaltio tai valtio, jossa on useita oikeusjärjestelmiä, taikka valtio, jossa on alueellisia itsehallintoyksiköitä, voi nimetä useita keskuselimia.

3. Kunkin jäsenvaltion on myös nimitettävä joko 1 kohdassa mainittu keskuselin taikka yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen vastaamaan pyyntöjä koskevien päätösten tekemisestä 17 artiklan mukaisesti.”

8 Asetuksen II luvussa, joka koskee todisteiden vastaanottamista koskevien pyyntöjen toimittamista ja täyttämistä, on 3 jakso, jonka otsikko on ”Todisteiden vastaanottaminen pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa” ja joka sisältää kyseisen asetuksen 10–16 artiklan.

9 Asetuksen N:o 1206/2001 10 artiklassa, jonka otsikko on ”Pyyntöjen täyttämistä koskevat yleiset säännökset”, säädetään seuraavaa:

”1. Pyyntöjen vastaanottaneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö viipymättä ja viimeistään 90 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta.

2. Pyyntöjen vastaanottaneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö oman jäsenvaltionsa lainsäädäntöä noudattaen.

– –”

10 Asetuksen 17 artiklassa, joka koskee pyynnön esittäneessä tuomioistuimessa tapahtuvaa välitöntä todisteiden vastaanottamista, säädetään seuraavaa:

”1. Jos tuomioistuin pyytää, että se saa vastaanottaa välittömästi todisteita toisessa jäsenvaltiossa, sen on esitettävä pyyntö 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulle kyseisen jäsenvaltion keskuselimelle – –

2. Välitön todisteiden vastaanottaminen on mahdollista vain, jos se voidaan suorittaa vapaaehtoiselta pohjalta tarvitsematta turvautua pakkotoimiin.

Jos välitön todisteiden vastaanottaminen edellyttää henkilön kuulemista, pyynnön esittäneen tuomioistuimen on ilmoitettava kyseiselle henkilölle, että todisteiden vastaanottaminen tapahtuu vapaaehtoiselta pohjalta.

3. Todisteet vastaanottaa pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti nimettävä lainkäyttöhenkilöstöön kuuluva tai jokin muu henkilö, esimerkiksi asiantuntija.

4. Pynnön vastaanottaneen jäsenvaltion keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen on 30 päivän kuluessa pyynnön saamisesta ilmoitettava – – pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle, täytetäänkö pyyntö, ja tarvittaessa ne edellytykset, joilla pyyntö sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan täytetään.

Keskuselin tai toimivaltainen viranomainen voi erityisesti osoittaa jäsenvaltionsa tuomioistuimen osallistumaan todisteiden vastaanottamiseen tämän artiklan ja asetettujen edellytysten asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

Keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen on edistettävä viestintätekniikan, kuten videoneuvottelujen ja teleneuvottelujen käyttöä.

5. Keskuselin tai toimivaltainen viranomainen voi evätä välittömän todisteiden vastaanottamisen vain jos:

- a) pyyntö ei kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan sellaisena kuin se on vahvistettu 1 artiklassa;
- b) pyyntö ei sisällä kaikkia 4 artiklan mukaisesti tarvittavia tietoja; tai
- c) pyydetty todisteiden välitön vastaanottaminen on vastoin sen jäsenvaltion lain perusperiaatteita.

6. Pynnön esittäneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti, sanotun kuitenkin rajoittamatta 4 kohdan mukaisesti asetettujen edellytysten soveltamista.”

11 Asetuksen 1206/2001 21 artiklan 2 kohdassa, joka koskee suhdetta jäsenvaltioiden välisiin voimassa oleviin tai tuleviin sopimuksiin tai järjestelyihin, säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella ei estetä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai tekemästä sopimuksia tai hyväksymästä järjestelyjä kahden tai useamman jäsenvaltion välillä todisteiden vastaanottamisen edelleen helpottamiseksi, edellyttäen että nämä eivät ole ristiriidassa tämän asetuksen kanssa.”

Asetus (EY) N:o 44/2001

- 12 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL L 12, s. 1) 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltion lain mukaisia väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia voidaan pyytää sanotun valtion tuomioistuimilta myös silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on tämän asetuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian.”

- 13 Asetuksen N:o 44/2001 III luvussa, jonka otsikko on ”Tunnustaminen ja täytäntöönpano”, on 32 artikla, jossa säädetään seuraavaa:

”Tuomiolla tarkoitetaan tässä asetuksessa jokaista jäsenvaltion tuomioistuimen ratkaisua riippumatta siitä, kutsutaanko sitä tuomioksi, päätökseksi, täytäntöönpanomääräykseksi vai joksikin muuksi, samoin kuin tuomioistuimen virkamiehen oikeudenkäyntikuluja koskevaa päätöstä.”

- 14 Asetuksen 33 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan toisissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 15 Belgiasta Alankomaihin matkalla ollut tavarajuna suistui 22.11.2008 kiskoilta Amsterdamissa (Alankomaat).

- 16 Onnettomuuden seurauksena saatettiin vireille menettelyjä sekä belgialaisissa että alankomaisissa tuomioistuimissa. ProRailin viimeksi mainituissa tuomioistuimissa vireille panema pääasiamenettely, jossa se vaatii vahingonkorvausta Alankomaiden rautatieverkolle aiheutuneesta vahingosta, ei ole nyt käsiteltävän asian kohteena.

- 17 Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa on kyse välitoimimenettelystä belgialaisissa tuomioistuimissa, ja siinä ovat vastakkain ProRail ja neljä muuta yhtiötä, jotka liittyvät edellä mainittuun onnettomuuteen, nimittäin Xpedys, FAG, DB Schenker ja SNCB.

- 18 ProRail, jonka kotipaikka on Utrecht (Alankomaat), on Alankomaiden päärautateitä hallinnoiva yhtiö, ja se tekee tähän liittyen radankäyttösopimuksia rautatiekuljetusyritysten, muun muassa DB Schenkerin, kanssa.

- 19 DB Schenker, jonka kotipaikka on myös Utrecht, on yksityinen rautatiekuljetusyritys, jonka rautatiekalusto koostuu sen alun perin vuonna 2001 SNCB:ltä, joka on yhtiö, jonka kotipaikka on Bryssel (Belgia), vuokraamista vaunuista.

- 20 DB Schenkerin ja SNCB:n mukaan Xpedys-nimisestä yhtiöstä, jonka kotipaikka on samoin Bryssel, on tullut näiden vaunujen vuokranantaja 1.5.2008.

- 21 FAG, jonka kotipaikka on Schweinfurt (Saksa), valmistaa vaunun osia, kuten akseleita, akselilaakereita, pyöräkertojen laakeripesiä ja muita akselien laakeripesiä.

- 22 DB Schenker haastoi onnettomuuden jälkeen 11.2.2009 Xpedysin ja SNCB:n, jotka olivat antaneet osan edellä mainittuun onnettomuuteen joutuneista vaunuista vuokralle, Rechtbank van Koophandel te Brusselin puheenjohtajan pitämään välitoimimenettelyyn asiantuntijan nimeämiseksi. ProRail ja FAG liittyivät menettelyyn väliintulijoina. Menettelyssä ProRail vaati kyseistä tuomioistuinta hylkäämään

asiantuntijan nimeämistä koskevan vaatimuksen perusteettomana tai siinä tapauksessa, että asiantuntija kuitenkin nimettäisiin, rajoittamaan tämän toimeksiannon vaunuille aiheutuneiden vahinkojen toteamiseen, pidättäytymään määräämästä koko Alankomaiden rautatieverkkoa koskevaa tutkimusta sekä määräämään, että asiantuntijan on toteutettava toimeksiantonsa asetuksen N:o 1206/2001 säännösten mukaisesti.

- 23 Rechtbank van Koophandel te Brusselin puheenjohtaja totesi 5.5.2009 antamallaan määräyksellä DB Schenkerin välitoimihakemuksen perustelluksi. Se nimesi asiantuntijan ja määritteli tälle annetun toimeksiannon laajuuden; toimeksianto oli tarkoitus toteuttaa suurimmaksi osaksi Alankomaissa. Toimeksiantonsa mukaan asiantuntijan oli matkustettava onnettomuuspaikalle Alankomaihin sekä kaikkiin paikkoihin, joissa hän voisi tehdä tarpeellisia havaintoja, voidakseen määrittää onnettomuuden syyt, vaunuille aiheutuneet vahingot ja vahingon laajuuden. Lisäksi häntä pyydettiin selvittämään vaunujen tiettyjen teknisten osien valmistaja ja kunto sekä esittämään kantansa vaunuille aiheutuneista vahingoista ja vahingon laajuudesta sekä vaunujen kuormaustavasta ja todellisesta kuormituksesta akseleittain. Lopuksi asiantuntijan oli määrä tutkia ProRailin hallinnoima rautatieverkko ja rautatieinfrastruktuuri ja lausua siitä, olisiko onnettomuus voinut johtua – ja missä määrin – myös tästä infrastruktuurista.
- 24 ProRail valitti mainitusta määräyksestä Hof van Beroep te Brusseliin ja vaati ensisijaisesti, että asiantuntijan nimeäminen todetaan perusteettomaksi, ja toissijaisesti, että belgialaisen asiantuntijan toimeksianto rajoitetaan vaunuille aiheutuneiden vahinkojen toteamiseen siltä osin kuin toimeksianto olisi mahdollista toteuttaa Belgiassa, että ei sallita suoritettavan Alankomaiden koko rautatieverkkoa ja rautatieinfrastruktuuria koskevaa tutkimusta eikä myöskään tilityksen laatimista asianosaisten välillä tai että mikäli asiantuntijan nimeäminen vahvistetaan, määrätään, että asiantuntija voi tehdä tutkimuksia Alankomaissa ainoastaan asetuksessa N:o 1206/2001 säädetyn menettelyn puitteissa.
- 25 Hof van Beroep te Brusselin hylättyä valituksen perusteettomana ProRail teki kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen ja vetosi asetuksen N:o 1206/2001 1 ja 17 artiklan ja asetuksen N:o 44/2001 31 artiklan rikkomiseen.
- 26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko silloin, kun jäsenvaltion tuomioistuin haluaa vastaanottaa välittömästi todisteita – esimerkiksi määrätä asiantuntijatutkimuksen suorittamisesta – toisessa jäsenvaltiossa, tämän jälkimmäisen valtion viranomaisilta asetuksen N:o 1206/2001 1 ja 17 artiklan nojalla pyydettävä ennakolta lupa. Se pohtii lisäksi sitä, mikä merkitys nyt käsiteltävässä asiassa on asetuksen N:o 44/2001 33 artiklan 1 kohdalla, jonka mukaan jäsenvaltiossa annetut tuomioistuinratkaisut tunnustetaan toisissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä.
- 27 Näissä olosuhteissa Hof van Cassatie päätti lykätä ratkaisun antamista ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko asetuksen [N:o 1206/2001] 1 ja 17 artiklaa, kun huomioon otetaan muun muassa tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa siviili- ja kauppaoikeuden alalla koskeva unionin lainsäädäntö sekä asetuksen [N:o 44/2001] 33 artiklan 1 kohdassa ilmaistu periaate, jonka mukaan jäsenvaltiossa annettu tuomioistuinratkaisu tunnustetaan toisissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä, tulkittava siten, että kun tuomioistuin määrää sellaisesta asiantuntijatutkimuksesta, joka on tarkoitus suorittaa osittain siinä jäsenvaltiossa, jossa tuomioistuin toimii, mutta osittain myös toisessa jäsenvaltiossa, sen on käytettävä toimeksiannon jälkimmäisen osan välittömässä toteuttamisessa vain ja siis yksinomaan [asetuksen N:o 1206/2001] 17 artiklassa tarkoitettua menettelyä, vai siten, että kyseisen valtion nimeämälle asiantuntijalle voidaan myös asetuksen [N:o 1206/2001] säännöksiä soveltamatta antaa tehtäväksi tutkimus, joka on tarkoitus suorittaa osittain Euroopan unionin toisessa jäsenvaltiossa?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

- 28 Xpedys, DB Schenker ja SNCB väittävät, ettei ennakkoratkaisupyynnön voi ottaa tutkittavaksi sillä perusteella, että se on luonteeltaan täysin hypoteettinen eikä sillä ole merkitystä pääasiassa annettavan ratkaisun kannalta, koska asetusta N:o 1206/2001 ei sovelleta käsiteltävässä asiassa.
- 29 Ne väittävät aluksi, että aloite rajat ylittävän asiantuntijatutkimuksen suorittamiseen tuli pääasian oikeudenkäynnin asianosaiselta eikä tuomioistuimelta, niin kuin asetuksen N:o 1206/2001 1 ja 17 artiklassa edellytetään. Lisäksi kyseisen asetuksen 17 artiklaa, luettuna yhdessä sen johdanto-osan seitsemännen perustelukappaleen kanssa, sovelletaan vain, kun kansallinen tuomioistuin ratkaisee pääasiaa, mistä ei ole kyse nyt käsiteltävässä asiassa. Lisäksi ne katsovat, että rajat ylittävän asiantuntijatutkimuksen ei voida katsoa olevan jäsenvaltion julkisen vallan käyttämistä toisen jäsenvaltion alueella. Lopuksi ne väittävät, että asetuksen N:o 1206/2001 soveltaminen nyt käsiteltävässä asiassa pitkittäisi menettelyn kestoja, mikä olisi vastoin asetuksen tavoitteita eli todisteiden vastaanottamisen yksinkertaistamista ja nopeuttamista.
- 30 Tästä on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa tarkoitettussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan pääasian tosiseikat ja arvioimaan niitä sekä tulkitsemaan ja soveltamaan kansallista lainsäädäntöä. Samalla tavoin yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, ovatko sen unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset tarpeellisia ja onko niillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (ks. mm. asia C-145/03, Keller, tuomio 12.4.2005, Kok., s. I-2529, 33 kohta; asia C-11/07, Eckelkamp ym., tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6845, 27 ja 32 kohta ja asia C-553/11, Rintisch, tuomio 25.10.2012, 15 kohta).
- 31 Unionin tuomioistuin voi siis jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. asia C-618/10, Banco Español de Crédito, tuomio 14.6.2012, 77 kohta ja em. asia Rintisch, tuomion 16 kohta).
- 32 On todettava, että tästä ei ole kyse nyt käsiteltävässä asiassa.
- 33 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy selvästi ilmi, että asetuksen N:o 1206/2001 1 ja 17 artiklan tulkinta on tarpeen pääasiassa annettavan ratkaisun kannalta, koska Hof van Cassatielle esitetty kassaatiovalitus perustuu näiden artiklojen rikkomiseen. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on unionin tuomioistuimen kyseisistä artikloista antaman tulkinnan avulla mahdollista selvittää, ovatko ne esteenä sille, että pääasian kohteena oleva asiantuntijatutkimus, joka on tarkoitus toteuttaa osittain toisessa jäsenvaltiossa, määrätään toteutettavaksi kyseistä asetusta soveltamatta.
- 34 Erityisesti väitteestä, jonka mukaan nyt käsiteltävä asia ei kuulu asetuksen N:o 1206/2001 soveltamisalaan, koska todisteiden vastaanottamisesta ei ole määrätty viran puolesta vaan asianosaisen aloitteesta, on korostettava, että kyseisen asetuksen 1 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että sitä sovelletaan, kun jäsenvaltion tuomioistuin joko pyytää toisen jäsenvaltion tuomioistuinta ottamaan vastaan todisteita tai pyytää saada ottaa vastaan todisteita suoraan toisessa jäsenvaltiossa, eikä merkitystä ole tältä osin sillä, onko aloitteen tehnyt asianosainen vai tuomioistuin itse.

- 35 Väitteestä, jonka mukaan välitoimimenettelyssä ei ole mahdollista soveltaa asetusta N:o 1206/2001, on todettava, että kyseisen asetuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan todisteiden vastaanottamista koskeva pyyntö on esitettävä sellaisten todisteiden saamiseksi, jotka on tarkoitettu käytettäväksi aloitetussa tai aiotussa oikeudenkäynnissä. Näin ollen kyseistä asetusta sovelletaan sekä pääasian että välitoimimenettelyn yhteydessä.
- 36 Väitteistä, joiden mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltainen asiantuntija ei käytä julkista valtaa ja asetuksen N:o 1206/2001 soveltaminen nyt käsiteltävässä asiassa pitkittäisi sen kestoja, on katsottava, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 32 kohdassa, että nämä väitteet koskevat käsiteltävän asian asiakysymystä eikä niillä ole vaikutusta sen tutkittavaksi ottamiseen.
- 37 Näissä olosuhteissa on katsottava, että ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi.

Asiakysymys

- 38 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii kysymyksellään selvittämään pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 1206/2001 1 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 17 artiklaa, luettuina asetuksen N:o 44/2001 33 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että jäsenvaltion tuomioistuimella, joka haluaa, että asiantuntijan tehtäväksi annettava todisteiden vastaanottaminen suoritetaan toisen jäsenvaltion alueella, on velvollisuus noudattaa asetuksen N:o 1206/2001 kyseisissä säännöksissä tarkoitettua todisteiden vastaanottamista voidakseen määrätä tästä todisteiden vastaanottamisesta.
- 39 Aluksi on todettava, että asetuksen N:o 44/2001 33 artiklalla ei ole vaikutusta ennakkoratkaisukysymykseen annettavaan vastaukseen, koska ennakkoratkaisukysymys koskee toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevien todisteiden vastaanottamista eikä jäsenvaltiossa annetun tuomioistuinratkaisun tunnustamista toisessa jäsenvaltiossa. Näin ollen tähän kysymykseen vastaamiseksi on tulkittava vain asetuksen N:o 1206/2001 1 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 17 artiklaa.
- 40 On todettava, että asetuksen N:o 1206/2001 1 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan kyseistä asetusta sovelletaan siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa jäsenvaltion tuomioistuin kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti pyytää saada vastaan todisteita suoraan toisessa jäsenvaltiossa.
- 41 Tällaista todisteiden välitöntä vastaanottamista koskevista edellytyksistä säädetään tämän asetuksen 17 artiklassa. Kyseisen artiklan 1 ja 4 kohdan nojalla tällainen todisteiden välitön vastaanottaminen voidaan toteuttaa pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa tämän valtion keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen luvalla. Kyseisen artiklan 3 kohdan mukaan todisteet vastaanottaa pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti nimettävä lainkäyttöhenkilöstöön kuuluva tai jokin muu henkilö, esimerkiksi asiantuntija.
- 42 Tästä on muistutettava aluksi, että asetusta N:o 1206/2001 voidaan soveltaa lähtökohtaisesti vain silloin, kun jäsenvaltion tuomioistuin päättää ottaa vastaan todisteita jommallakummalla mainitussa asetuksessa säädetyistä tavoista, jolloin sen on noudatettava näiden tapojen osalta säädetyt menettelyt (asia C-170/11, Lippens ym., tuomio 6.9.2012, 28 kohta).
- 43 Tämän jälkeen on korostettava, että asetuksen N:o 1206/2001 2, 7, 8, 10 ja 11 perustelukappaleen mukaan asetuksen tavoitteena on rajat ylittävän todisteiden vastaanottamisen yksinkertaisuus, tehokkuus ja nopeus. Sen, että jäsenvaltion tuomioistuin vastaanottaa todisteita toisessa jäsenvaltiossa, ei tule viivästyttää kansallisia oikeudenkäyntejä. Tästä syystä asetuksella N:o 1206/2001 luotiin kaikkia jäsenvaltioita – Tanskan kuningaskuntaa lukuun ottamatta – sitova järjestelmä, jolla pyritään poistamaan tällä alalla mahdollisesti ilmenevät esteet (ks. asia C-283/09, Weryński, tuomio 17.2.2011, Kok., s. I-601, 62 kohta ja em. asia Lippens ym., tuomion 29 kohta).

- 44 Lisäksi on niin, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 62 kohdassa, että tällä asetuksella ei rajoiteta muissa jäsenvaltioissa sijaitsevien todisteiden vastaanottamismahdollisuuksia vaan sillä on tarkoitus vahvistaa näitä mahdollisuuksia suosimalla tuomioistuinten välistä yhteistyötä tällä alalla.
- 45 Näitä tavoitteita ei vastaa asetuksen N:o 1206/2001 1 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 17 artiklan sellainen tulkinta, jonka mukaan jäsenvaltion tuomioistuimen olisi jokaisen asiantuntijatutkimuksen osalta, joka on suoritettava välittömästi toisessa jäsenvaltiossa, noudatettava näissä artikloissa säädettyä todisteiden vastaanottamistapaa. Tällaisesta tutkimuksesta määräävälle tuomioistuimelle voisi näet tietyissä olosuhteissa olla yksinkertaisempaa, tehokkaampaa ja nopeampaa ottaa vastaan todisteita kyseistä asetusta soveltamatta.
- 46 Lopuksi on todettava, että tulkintaa, jonka mukaan asetuksessa N:o 1206/2001 ei säännellä tyhjentävästi rajat ylittävää todisteiden vastaanottamista vaan pyritään vain helpottamaan niiden vastaanottamista ja mahdollistetaan muiden samaa päämäärää tavoittelevien keinojen käyttö, tukee asetuksen N:o 1206/2001 21 artiklan 2 kohta, jossa sallitaan nimenomaisesti sopimukset tai järjestelyt jäsenvaltioiden välillä todisteiden vastaanottamisen edelleen helpottamiseksi, edellyttäen että nämä eivät ole ristiriidassa tämän asetuksen kanssa (em. asia Lippens ym., tuomion 33 kohta).
- 47 On kuitenkin täsmennettävä, että ei ole pois suljettua, että kun jäsenvaltion tuomioistuimen nimeämän asiantuntijan on matkustettava toisen jäsenvaltion alueelle voidakseen suorittaa hänen tehtäväkseen määrätyn tutkimuksen, tällä voisi tietyissä olosuhteissa olla vaikutusta sen jäsenvaltion julkisen vallan käyttämiseen, jossa tutkimus on suoritettava, erityisesti, jos kyseessä on asiantuntijatutkimus, joka suoritetaan paikoissa, jotka liittyvät tällaisen vallan käyttämiseen, tai paikoissa, joihin pääsy tai joissa muu toiminta on sen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, jossa tutkimus toteutetaan, kielletty tai sallittua vain luvan saaneille henkilöille.
- 48 Näissä olosuhteissa asetuksen N:o 1206/2001 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 17 artiklassa tarkoitettu todisteiden vastaanottamistapa on ainoa tapa, jonka avulla jäsenvaltion tuomioistuin voi suorittaa asiantuntijatutkimuksen välittömästi toisessa jäsenvaltiossa, paitsi jos tuomioistuin, joka haluaa määrätä rajat ylittävän asiantuntijatutkimuksen, luopuu kyseisten todisteiden vastaanottamisesta, ja jos ei ole olemassa asetuksen N:o 1206/2001 21 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua jäsenvaltioiden välistä sopimusta tai järjestelyä.
- 49 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kansallisen tuomioistuimen, joka haluaa määrätä sellaisesta asiantuntijatutkimuksesta, joka on suoritettava toisen jäsenvaltion alueella, ei tarvitse välttämättä noudattaa asetuksen N:o 1206/2001 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 17 artiklassa tarkoitettua todisteiden vastaanottamistapaa.
- 50 Tällaista tulkintaa ei voida asettaa kyseenalaiseksi väitteillä, jotka koskevat tämän asetuksen syntyhistoriaa ja erityisesti sitä, ettei kyseiseen asetukseen otettu ehdotettua säännöstä, jossa säädetään nimenomaisesti, että kun kyseessä on rajat ylittävä asiantuntijatutkimus, jäsenvaltion tuomioistuimilla on mahdollisuus nimetä asiantuntija suoraan ilman toisen jäsenvaltion etukäteen antamaa lupaa tai ilmoittamatta asiasta etukäteen sille.
- 51 Tämä säännös on näet ymmärrettävä asetusta N:o 1206/2001 koskevan alkuperäisen ehdotuksen asiayhteydessä; siinä säädettiin vain yhdestä todisteiden vastaanottamista koskevasta tavasta eli siitä, että pyynnön vastaanottanut toisen jäsenvaltion tuomioistuin ottaa todisteet vastaan. Koska tämän säännöksen mukaan ei ollut sallittua, että toisen jäsenvaltion tuomioistuin suorittaa asiantuntijatutkimuksen, kyseessä oli siten poikkeus tästä ainoasta todisteiden vastaanottamista koskevasta tavasta. Se seikka, että asetukseen N:o 1206/2001 ei sisälly tällaista säännöstä, ei kuitenkaan tarkoita, että kansallisen tuomioistuimen, joka määrää rajat ylittävistä asiantuntijatutkimuksesta, olisi järjestelmällisesti noudatettava tässä asetuksessa säädettyjä todisteiden vastaanottamistapoja.

- 52 Toisin kuin ProRail väittää, tätä tulkintaa ei myöskään aseteta kyseenalaiseksi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-104/03, St. Paul Dairy, 28.4.2005 annetun tuomion (Kok., s. I-3481) 23 kohdassa tekemällä toteamuksella, jonka mukaan todistajan kuulemista koskevaa pyyntöä voitaisiin tuossa asiassa annetun tuomion taustalla olleiden kaltaisissa olosuhteissa käyttää keinona välttää asetuksen N:o 1206/2001 säännöt, jotka antavat samat takeet kaikille henkilöille ja vaikuttavat niihin samalla tavoin ja jotka koskevat jonkin jäsenvaltion tuomioistuimen todisteiden vastaanottamista jossakin toisessa jäsenvaltiossa koskevien pyyntöjen toimittamista ja täyttämistä.
- 53 Kuten unionin tuomioistuin on jo todennut, tämä toteamus on ymmärrettävä tuon tuomion taustalla olleiden olosuhteiden valossa; siinä todistajan alustavaa kuulemista koskevaa pyyntöä, joka oli osoitettu suoraan todistajan asuinjäsenvaltion tuomioistuimelle, jolla ei kuitenkaan ollut toimivaltaa ratkaista pääasiaa, voitaisiin todella käyttää keinona välttää asetuksen N:o 1206/2001 säännöt, koska sillä voitaisiin evätä toimivaltaiselta tuomioistuimelta, jolle tällainen pyyntö pitäisi osoittaa, mahdollisuus suorittaa todistajan kuuleminen mainitussa asetuksessa säädettyjen sääntöjen mukaisesti (ks. em. asia Lippens ym., tuomion 36 kohta). Käsiteltävän asian olosuhteet eroavat edellä mainitussa asiassa St. Paul Dairy annetun tuomion taustalla olleista olosuhteista, koska vastaanotettavat todisteet sijaitsevat suurimmaksi osaksi muussa jäsenvaltiossa kuin sen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä, jäsenvaltiossa, joten viimeksi mainitulla on mahdollisuus soveltaa asetusta N:o 1206/2001.
- 54 Kaiken edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1206/2001 1 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 17 artiklaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion tuomioistuimella, joka haluaa, että asiantuntijan tehtäväksi annettava todisteiden vastaanottaminen suoritetaan toisen jäsenvaltion alueella, ei ole välttämättä velvollisuutta noudattaa kyseisissä säännöksissä tarkoitettua todisteiden vastaanottamista voidakseen määrätä tästä todisteiden vastaanottamisesta.

Oikeudenkäyntikulut

- 55 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 28.5.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001 1 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 17 artiklaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion tuomioistuimella, joka haluaa, että asiantuntijan tehtäväksi annettava todisteiden vastaanottaminen suoritetaan toisen jäsenvaltion alueella, ei ole välttämättä velvollisuutta noudattaa kyseisissä säännöksissä tarkoitettua todisteiden vastaanottamista voidakseen määrätä tästä todisteiden vastaanottamisesta.

Allekirjoitukset